

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Veselība kā drošība

Rīga, 2025. gada 11. jūnijs

Veselība kā drošība

- Veselības aprūpes sistēmas virsmērķis ir vesels cilvēks un sabiedrība kopumā.
- Tikai vesels darbaspēks veselības aprūpes sistēmā un darba vietā spēs īstenot kopējo sabiedrības veselības mērķu sasniegšanu (*avots: Veselības darbaspēka attīstības stratēģija līdz 2029.gadam*).

Gan Nacionālajā drošības koncepcijā, gan Valsts aizsardzības koncepcijā uzsvērta nepieciešamība nodrošināt kritisko tautsaimniecības funkciju, tostarp veselības un farmācijas jomu, nepārtrauktību jebkurā krīzes situācijā. OECD veselības politikas ziņojumā par zāļu un medicīnas preču apgādi pēc Covid-19 pandēmijas, uzsvērts: "*Pieaugošais zāļu un medicīnisko ierīču deficīts aktualizē nepieciešamību stiprināt piegādes ķēžu drošību gan ikdienā, gan sagatavojoties nākotnes krīzēm. Iepriekš iniciatīvas medicīnisko apgāžu drošības uzlabošanai visbiežāk tika īstenotas tikai nacionālā līmenī. Globālo piegāžu sistēmas dēļ ...šie centieni jāstiprina ar starptautisku sadarbību, koordinētu rīcību un aktīvu iesaisti no privātā sektora puses.*"

Nemot vērā Latvijas un Baltijas valstu ģeopolitiskās īpatnības, ir svarīgi meklēt nestandarta risinājumus, īpaši koncentrējoties uz atbalstu primārajai veselības aprūpei, piegāžu drošības nodrošināšanu un stratēģiskās ievainojamības mazināšanu.

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Cilvēks - veselības aprūpes sistēmu centrā

Galvenās problēmas un izaicinājumi Latvijā

(avots: Veselības darbaspēka attīstības stratēģija līdz 2029.gadam)

- Zems veselības aprūpes speciālistu skaits pret iedzīvotāju skaitu salīdzinājumā ar ES un OECD valstīm.
- Māsu trūkums īpaši izteikts (tikai puse no OECD vidējā).
- Nepietiekams finansējums veselības aprūpei, īpaši māsu un māsu palīgu nodrošinājumam.
- Nepietiekama darbinieku motivācija, zema novērtējuma sajūta, augsts profesionālās izdegšanas risks.
- Neefektīvs personāla profesionālās attīstības process, nepilnvērtīgs tehnoloģiju izmantojums, datu kvalitātes trūkumi.

Fakti

(avots: Veselības darbaspēka attīstības stratēģija līdz 2029.gadam)

- Latvijas iedzīvotāju skaits ilgtermiņā samazinās - 2030.gadā Latvijā būs par 80 tūkst. iedzīvotājiem mazāk kā 2023.gadā, jeb 1,78 miljons iedzīvotāju. Saskaņā ar demogrāfiskajām prognozēm vecuma grupa virs 50 gadiem 2030.gadā palielināsies vismaz par 2 procentpunktiem (2023.gadā 42%, 2030.gadā – 44%) .
- Latvijā ārstniecības personu nodrošinājums uz iedzīvotāju skaitu ir viens no zemākajiem ES : ES valstīs vidēji ārstniecības personas ir 121 uz 10 000, tad Latvijā vien 73 uz 10 000 iedzīvotājiem.
- Māzinību studiju absolventu rādītājs ir uz pusi mazāks kā ES valstīs (Latvijā 2,7, ES – 5,8 uz 10 000 iedzīvotājiem).
- Māsu/ārstu attiecība ir uz pusi mazāka kā OECD valstīs – Latvijā 1,3, OECD – 2,6.
- Lai arī ārstu vecuma struktūra ir novecojoša (vecumā virs 55 gadiem ir 47% ārstu (ES vidēji – 35%)), tomēr jauno ārstu īpatsvars pieaug un ir augstāks kā vidēji ES valstīs - vecumā līdz 35 gadiem ir 22,6 % ārstu, ES - 20,2%.
- Slimnīcās strādājošā ārstniecības personāla nodrošinājuma rādītājs uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā ir viens no zemākajiem OECD valstīs un zemākais Baltijas valstīs – Latvijā 11,45, OECD valstīs vidēji – 14,8 (Lietuvā – 15,32, Igaunijā – 12,4).

Gatavība, noturība un atkopšanās. Kāpēc svarīgi plānot?

Katrai NATO dalībvalstij jānodrošina sava noturība, lai efektīvi pārvarētu dažāda veida satricinājumus, piemēram, dabas katastrofas, kritiskās infrastruktūras bojājumus, kā arī hibrīdus un bruņotus uzbrukumus. **Noturība ir gan individuāla, gan kolektīva spēja sagatavoties iespējamajiem draudiem, pretoties tiem, ātri reaģēt, atjaunot zaudētās spējas un nodrošināt kritisko funkciju nepārtrauktību.**

Veselības aprūpes sistēmu noturība izpaužas kā **valsts veselības aprūpes sistēmas kopējā gatavība un veselības aprūpes speciālistu koordinēta civilā sagatavotība**. Šo procesu nacionālā līmenī koordinē Veselības ministrija, bet to ikdienā praktiski īsteno katrs veselības aprūpes sistēmas dalībnieks, nodrošinot nepārtrauktu un efektīvu darbību.

Zāļu apgādes uzņēmumu noturība, piegāžu ķēžu drošība un ilgtspēja ir tieši saistīta ar rūpīgu gatavību: efektīviem darbības nepārtrauktības plāniem, krīžu pārvarēšanas taktikām un uz cilvēku orientētu pieeju. Gatavība nozīmē detalizētu satricinājumu un traucējumu analīzi, prognozēšanu, resursu vadību, taktisku sagatavošanos un mērķtiecīgu personāla apmācību krīzes situācijām. Farmācijas uzņēmumu noturība ir būtisks faktors, lai efektīvi reaģētu uz krīzes situācijām un spētu ātri atjaunot normālu darbību.

Zāļu rezerves un primārās veselības aprūpes noturība krīzes apstākļos

Zāļu pieejamība krīzē

- Zāļu rezerves un krājumi krīzes situācijām, tostarp “X stundai”
- Plānveidīgs budžets zāļu rezervēm
- Aptiekas kā noturības punkti
- Ģimenes ārsti kā prim.aprūpes vadītāji un uzticamas informācijas avots

Prioritārās iedzīvotāju grupas

- Pacienti ar hroniskām saslimšanām
- Cilvēki ar invaliditāti
- Bērni un seniori

Farmaceitiskās aprūpes loma

- Noturība bezzāļu situācijās
- Medikamentu pieejamība – valsts drošības jautājums
- Drošība = ikviena iedzīvotāja nodrošinājums, arī attālākajos reģionos

Ceļš uz noturību

Gatavības kultūra → Zināšanas → Apmācības →
Prakse un testi → Līdzestība → Noturība X stundā →
Atjaunošanās

Zāļu pieejamība valsts apdraudējuma situācijā

✓ Kāpēc tas ir svarīgi?

- Apdraudējuma situācijās būtiski nodrošināt iedzīvotājiem piekļuvi dzīvībai svarīgām zālēm (hronisko slimību terapija, pretsāpju līdzekļi, infūzijas šķīdumi)
- Ārējo piegāžu pārrāvumi rada augstu risku veselības aprūpes sistēmas nepārtrauktībai

✓ Stratēģiskie risinājumi

- Kritiski svarīgo zāļu uzkrājumu izveide un pārvaldība
- Ģimenes ārstu kā primārās aprūpes vadītāji
- Kontrolēta uzglabāšana, rotācija un derīguma termiņu uzraudzība
- Aptiekas kā noturības punkti
- Reģionālās piegādes loģistikas stiprināšana
- Nodrošināt zāļu piegādes visos Latvijas reģionos arī krīzes laikā
- Atbalsts vietējiem ražotājiem
- Instrumenti un stimuli, lai nepieciešamības gadījumā uzsāktu zāļu un šķīdumu ražošanu valsts iekšienē

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Noturības pratība =
gatavības sadarbība + pilsoniskā līdzestība.

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Par Domnīcu un mūsu darbiem
www.healthresilience.eu

Domnīca "Veselības aprūpes sistēmu noturība"

Biedrība "Veselības aprūpes sistēmu noturība" ir izveidojusi un uztur tematisko domnīcu:

Darām:

- Jaunas sadarbības veselības aprūpes sistēmu dalībnieku labā Baltijas jūras reģiona valstīs.
- Pētnieciskais darbs.
- Izglītojoši pasākumi Latvijā, Baltijā un starptautiskā līmenī.
- Noturības rokasgrāmatas un pielāgotas apmācības nozares profesionāļiem krīžu vadībā
- Darbības nepārtrauktības vadlīnijas.
- Zināšanu pārnese ar sadarbības partneru palīdzību nacionālā, Baltijas jūras reģiona un starptautiskā tvērumā.

Vērtības

Lojalitāte Latvijas valstij, Eiropas Savienības un NATO vērtību ietvaram

Zināšanās un pētniecībā pamatoti viedokļi

Zināšanu pārnese

Neatkarība un caurskatāmība

Pārskatatbildība

Sabiedrības informēšana

Dibinātāji:

Sandra Zilberta

Stratēģiskās komunikācijas eksperte, sabiedriska darbiniece

Kristīne Jučkoviča

Latvijas farmaceitiskās aprūpes asociācijas izpilddirektore, veselības aprūpes jomas nevalstisko organizāciju sektora eksperte

Ilze Bērziņa

Cilvēktiesību eksperte, Rīgas Stradiņa universitātes Sociālo zinātņu fakultātes docētāja

Liene Cipule

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta direktore

Biruta Kleina

Aizsardzības ministrijas nodrošinājuma un aizsardzības investīciju politikas departamenta vecākā eksperte

Andrejs Petrovs

Latvijas Transatlantiskās organizācijas jaunatnes nodaļas projektu vadītājs

Evija Ansonska

Latvijas Universitātes rektora padomniece stratēģiskās komunikācijas jautājumos, politoloģe

Zane Dzirkale

Latvijas Universitātes Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes asociētā profesore

Raina Dūrēja-Dombrovska

Latvijas Zāļu ražotāju asociācijas izpilddirektore

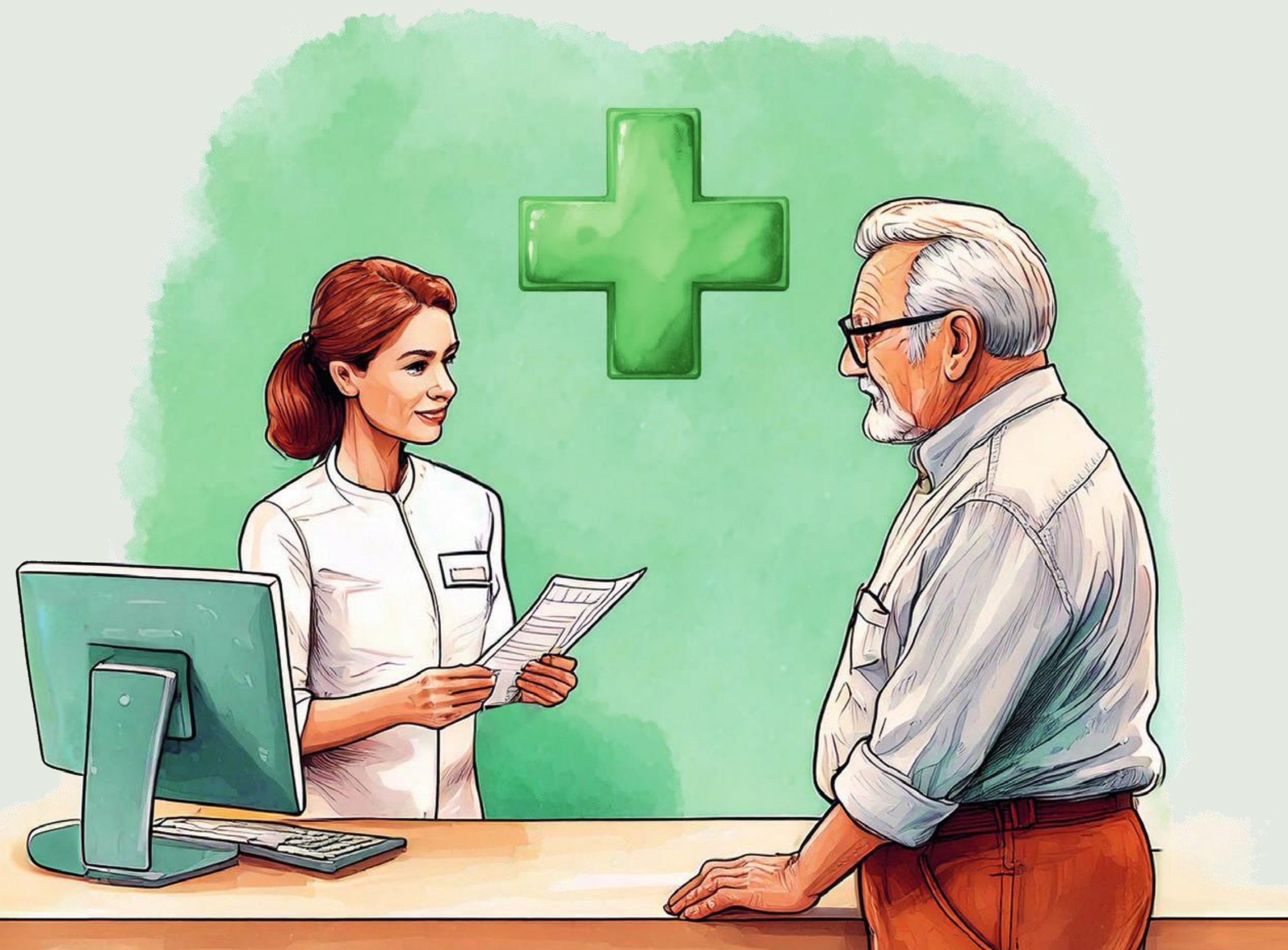

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Rokasgrāmata aptiekām valsts
apdraudējuma gadījumā

Rīcība valsts apdraudējuma gadījumā

ROKASGRĀMATA APTIEKĀM

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Teksta autors Vitālijs Rakstiņš, RSU pētnieks, aizsardzības jomas eksperts.

Satura redaktore Kristīne Jučkoviča (domnīca) sadarbībā ar domnīcas ekspertiem Zani Dzirkali, LU asociēto profesori un Birutu Kleinu, aizsardzības jomas ekspertu.

Projektu finansē Latvijas Zāļu ražotāju asociācija.

Projektu informatīvi atbalsta Latvijas Farmaceitu biedrība
un Latvijas Farmaceitiskās aprūpes asociācija

**Rokasgrāmatas un apmācību mērķis
ir pilnveidot farmaceitu izpratni par
mūsdienu apdraudējumiem un
rekomendēt veidus, kā tos pārvarēt.**

**Turpinām ar darbības nepārtrauktības
plānošanu!**

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Zināšanu pārnese un starptautiskā sadarbība

13.06.2025. Paneldiskusija

Starptautiska ekspertīze par veselības drošību krīzēs

Paneldiskusija: "Sabiedrības veselība un veselības aprūpes sistēmas krīzes apstākļos – ietekme, taktikas un atveseļošanās"

NOTIKUMS: Pirmo reizi Latvijā viesosies Kolumbijas Universitātes Zemes institūta pētnieks un Nacionālā katastrofu gatavības centra (NCDP) direktors Džefrijs Šlēgelmilhs (*Jeffrey Schlegelmilch*) – viens no vadošajiem ASV ekspertiem katastrofu pārvaldībā. Pasākuma darba valoda – angļu.

PROGRAMMĀ:

Dr. Ieva Birka (LU) prezentēs 2025. gada starptautiskās aptaujas datus no Rīgas, Helsinkiem, Viļņas, Tallinas un Berlīnes → Sabiedrības uztvere par veselības riskiem un sagatavotību

Tematiskā uzruna: Jeffrey Schlegelmilch → Bioterrorisma, terorisma un citu draudu pārvarēšanas pieredze → Fokusā: veselības aprūpes sistēmu ievainojamība, ietekme uz hroniskiem pacientiem, bērniem un senioriem

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Veselības aprūpes
sistēmu noturība

Ceļā uz ilgtspējīgu un noturīgu veselības aprūpes sistēmu

Veselības aprūpes sistēmu noturība

 www.healthresilience.eu

 hello@healthresilience.eu